

T.C. Resmî Gazete

Tesis tarihi: 7 Teşrinievvel 1336

Idare ve gazı işleri için
Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne
müracaat olunur.

2 TEŞRİNİSANI 1935
CUMARTESİ

SAYI: 3146

Reisicümhur Kamâl Atatürkün, Türkiye Büyük Millet Meclisinin beşinci intihab devresinin birinci toplanma yılını açarken Heyeti Umumiyede irad buyurdıkları nutuk

Büyük Milletin Yüce Vekilleri;

Kamutayın beşinci devresini açarken sizlere derin saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

Kamutay, arsiulusal durumun çok önemli bir zamanında çalışmaya başlıyor.

Hadiseler, Türk Milletine, iki ehemmiyetli düsturu yeniden hatırlatıyor:

Yurdumuzu ve haklarımızı müdafaa edecek kuvvette olmak.. Sulhu koruyacak arsiulusal çalışma birliğine önem vermek.. (Alkışlar)

Sulhun bozulmuş olmasından iztirab duymamak mümkün değildir. Herhalde, bugünkü, ağır ihtilâfların ortadan kalkması, medenî insanlığın başlıca dileği olmalıdır. (Bravo sesleri, alkışlar)

Bizim sulh ülküsüne ne kadar bağlı olduğumuzu, bu ülkünün güvenlik altına alınmasındaki dileğimizin ne kadar esaslı bulunduğunu izaha lüzum görmüyorum.

Bu hususta çalışan Uluslar Sosyetesinin, tecrübelerden istifade ederek prensiplerini tekâmül ettirmesi ve sulhu koruma kudretini artırması samimiğ arzumuzdur. (Bravo sesleri)

Sayın arkadaşlar!

İç idare teşkilâtımızı, yurdun doğu bölgelerinden başlayarak genişletmek ihtiyacını duymaktayız.

Yeniden iki genel ispektörlük ve yeniden bazı vilâyetlerin kurulması da lüzumlu görülmektedir. Bu arada Dersim bölgesinde esaslı bir islahat programının tatbiki de düşünülmüştür.

Vilâyetlerimizin devamlı teftişini ve müşterek işlerinin bir elden takibini kollayan genel ispektörlerden çok faydalar bekliyoruz.

Doğu vilâyetlerimizin bellibaşlı ihtiyacı, orta ve batı illerimize demir yollarla bağlanmaktadır. Şarka ilerleyen iki ana demir yolunun hızla bitirilmesini ve bunları birbirine bağlayacak yollar örüğüne şimdiden başlanmasını lüzumlu görüyoruz.

Iran - Türkiye transit yolunun teşkilâtlanması özenle bitirilmelidir.

Liman ve sulama işlerinde acele yapılacak şeyler vardır. Sağlık savaşı da yeni icaplara göre genişletilmek zaruretindedir.

Saydığım bütün bu işleri, Hükümetin kesin bir program içinde gütmesini bekliyebiliriz.

Üzerinde önemle durmak istediğim bir ciheti de bildirmeliyim.

Türk ülkesi içinde köylere varıncıya kadar küçük büyük bütün şehirlerimizin birer genlik ve bayındırlık göreyi olması önde tuttuğumuz amaçlardandır. (Alkışlar)

Türke ev bark olan her yer sağlığın, temizliğin, güzelliğin, modern kültürün örneği olacaktır. (Alkışlar)

Devlet kurumları yanında, doğrudan doğruya bu işlerle ilgin olan urayların bu görüş ve düşünüşle çalışmalarını istiyorum.

Urbayların Devlet Merkezinde toplanışı bu işin sonucu değil başlangıcıdır.

Bayanlar, Baylar;

Endüstri programımız, normal gidişindedir. Bununla beraber yurdun endüstrileşmesine daha çok hız verilmesi ve yakın bir çağda, yeni bir ikinci programa başlanması lüzumuna dikkatinizi uyandırmak isterim.

Mağden işleri yeni bir açılma devresindedir. Mağden mühendislerimizi, ihtiyaca yeter sayı ve değerde yetiştirmeği önemek gerektir.

Kömür havzasının rasyonel işlemesi için tedbirler aramak da lâzımdır. (Alkışlar).

Bir de arkadaşlar; köylümüzün genlik düzeyinin yükselmesi tedbirlerine daha geniş ölçüde özenle devam edeceğiz. (Alkışlar)

Aydın Saylavlar;

Kültür kınavımızı, yeni ve modern esaslara göre, teşkilâtlandırmıya durmadan devam ediyoruz. Türk tarih ve dil çalışmaları, büyük inanla beklenen ışıklı verimlerini şimdiden göstermektedir.

Ulusal musikimizi modern teknik içinde yükseltme çalışmalarına, bu yıl daha çok emek verilecektir.

Ulusal kültür için pek lüzumlu olduğu gibi, arsiulusal ilgiler bakımından da yüksek değeri belli olan radyo işine önem vermeniz çok yerinde olur.

Sayın arkadaşlar ;

Maliyede, geçen yıl, cesaretle aldığınız tedbirlerin, ne kadar yerinde olduğu sabit olmuştur. Tuz ve şeker fiatlarının düşürülmesi halkı hoşnut etmiş ve yoğaltımı artırmıştır.

Bu yıl, başka konularda da, bu yönden tedbirler alacaksınız. Sayım vergisinde ve bina kıymetlerinde indirim faydalı olacaktır. Arazi ve yapı vergilerinin hususî idarelere deviri önemli islahattan sayılacaktır.

Vergi indirimlerini hazinenin karşılayabilmesi, ülke ekonomisi kudretinin yüksekliğine değerli bir belgedir. (alkışlar)

Ekonomik teşkilât, teknik temeller üzerine yerleşerek yükseldikçe yurdun verimi çok daha ziyade olacaktır. Ancak bütün özenimizi vererek vatanın teşkilâtlanması hızını artırmak gerektir.

Arsulusal siyasanın gidişi ulusal korum araçlarını artırmaya da lüzum göstermektedir. Bunun malî çarelerini dikkatli ve isabetli bir surette araştırmanızı dilerim.

Tayyare filolarımızı vucuda getirmek için büyük milletimizin yüce ilgisini heyecanla anmak borcumdur.

Son arsulusal hadiseler, Türk milleti için kudretli bir hava ordusunun, hayatiğ önemde tutulmasına bir daha hak verirdi. (alkışlar) Çok emekle kurduğumuz, canımızla korumaya and içtiğimiz kutsal yurdun, havadan saldırılara karşı güvenlik altında bulunması demek, bize saldıracakların, kendi yurtlarında bizim de aynı zararları yapabileceğimize güvenimiz demektir. (şiddetli alkışlar, bravo sesleri) Bu güveni, her gün artıracak araç bulmakta, büyük Türk ulusunun, ne göksel bir duyguyu kalbinde taşıdığını her ferdinin vatan için tutuşan gözlerinde okumaktayız. (Alkışlar)

Havacılarımız, bütün ordu ve donanmamız gibi vatani korumaya anık kahramanlardır. (alkışlar) Büyük Millet, bu soyak evlâtlarile kendini mutlu sayabilir. (alkışlar)

Sevgili arkadaşlarım :

İşlerimiz çoktur, geniştir, önemlidir. Fakat başarılacağına sarsılmaz güvenim vardır. Çünkü, Kamutay vatanseverliğin, çalışkanlığın, tedbirde isabetin ideal örneğidir. (alkışlar) Kamutay, yurdun korunması, onun bayındırlığı için en yüksek ulusal ilham ve kudret kaynağıdır.

(Şiddetli ve sürekli alkışlar).

KANUNLAR

Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri hakkında kanun

Kanun №: 2834

Kabul tarihi: 21/10/1935

Madde 1 — Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak üzere en az on çiftçi aralarında değişir kapitalli, değişir ortaklı ve buçlu soravlı tarım satış kooperatifleri kurulabilirler.

Çiftçi olmıyan veya kooperatifin çalıştığı ürünler üzerinde tecim veya kumüsyunculuk yapanlar bu kooperatife giremezler.

Tarım satış kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri birliklerinin kurulabileceği bölgelerde Ekonomi Bakanlığının onamile kurulur. Aynı ürünün satışı için bir yerde birden çok satış kooperatifi kurulamaz.

Madde 2 — En az üç tarım satış kooperatifi, satışını yaptıkları ürünlerin çıkart ve piyasa merkezlerinde Ekonomi Bakanlığının onamile bir tarım satış kooperatifleri birliği kurarlar. Her çıkart ve piyasa merkezinde bir ürün için ancak bir birlik kurulabilir.

Bir birlik bir kaç ürünün satış ve çıkart işleriyle de uğraşabilir.

Madde 3 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin kuruluş ergeleri:

a - Ortakların ürünlerine devamlı sürüm ve alıcılar bulmak;

b - Lüzumunda bu ürünleri ham madde olarak işlemek ve böylece elde edilen maddelerin satışını yapmak;

c - İç ve dıştaki araçlara giden kazancı üretmenlere mal ederek durumlarını yabancı ülkelerdeki üretmenlere karşı kuvvetlendirmek ;

ç - Piyasada düzen verici bir yer alarak fiatların zararlı dalgalanmalarının önüne geçmek, ürünlerin yoğaltım piyasasında en iyi fiatlarla satışını başarmak ;

d - Yurd ürünlerinin standartlaştırılmasında üretmenlerle çıkartçılara düşen ödevleri gerçekleştirmek ;

e - Ortakların üretim ihtiyaçlarına yarayan her çeşit araç ve yaraçları toptan ucuz olarak edinip dağıtmak gibi çıkart ürünlerini ucuza mal etmek, kalitesini iyileştirmek, satış kapa-

sitesini artırmak ve bunların arsulusal piyasalarda en iyi fiatla satışını sağlamaktır.

Madde 4 — Bu kanunda yazılı tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin ortaklarınca imzalanacak ana mukavelename formülleri Ziraat Bankasınınca hazırlanır, Ekonomi Bakanlığınca onanır ve İcra Vekilleri Kurulunca kabul edilir.

Ana mukavelename formüllerinde yapılacak değişiklikler de böylece yapılır.

Ana mukavelenamelerde bu kanundaki hükümler arasında başlıca aşağıda yazılı şeyler saptanır :

a - Ortakların ve ortak kooperatiflerin vasıfları, şartları, ödevleri, yetkeleri ve soravları ;

b - Ortakların ve ortak kooperatiflerin yükenecekleri ortaklık paylarla teslim edecekleri ürün arasındaki nisbetler ;

c - 16 ve 17 nci maddelere göre toplanacak yedek akçeden harcanmasını gerekli kılacak haller ;

ç - Yönetim ve kontrol kurullarının kuruluş tarzları ve ödevleriyle soravları ;

d - Genel kurulların ödev, yetke, soravları ve toplantılarına ilgili hükümler ;

e - Kooperatifin ve birliklerin işleri ve karşılıklı ilgileri ;

f - Ortaklara ve ortak kooperatiflere teslim ettikleri ürünler karşılığı yapılacak avansların dağıtılma nisbet ve şekilleri, hesap kesimi ve fiat farkının dağıtılması ;

g - Kooperatifin ve birliklerin fesih ve tasfiyesi.

Madde 5 — Tarım satış kooperatiflerinin kapitalleri ortaklarının yükenecekleri ortaklık paylarından meydana gelir. Bu kapitalin en az haddi ile bir ortaklık payının tutarı ve ödeme şekilleri ve bir yılda teslim edecekleri mallarla uygun olmak üzere ortağın yükeneceği pay derecesi kooperatifin çalışacağı alanın ekonomik durumuna ve işleme ve çıkart lüzumuna göre ana mukavelename ile saptanır.

Ortağın teslim edeceği mal arttıkça yükeneceği pay sayısı da ona göre artar ve Ticaret Kanununda yazılı 500 liralık en yukarı haddi de aşabilir. Kooperatifin kurulabilmesi için yükelenen kapitalin yirmide birinin alınmış olması şarttır.

Ortakların üçüncü şahıslara karşı soravı, yükendikleri ortaklık payı ve satış kooperatiflerine her yıl vermediği ürünleri ürünün duru tutarı ile buçludur.

Madde 6 — Tarım satış kooperatifleri birliklerinin kapitaleri ortaklık paylarının miktarı ve tutarı ile ödenme şekilleri ve birliğin işe başlayabilmesi için alınması lâzımgelen en aşağı kapital haddi beşinci madde hükümlerine bağlıdır.

Ancak ortak kooperatiflerin birlik işlerinden dolayı üçüncü şahıslara karşı soravı, yükendikleri ortaklık payının tümü ve birliğe her yıl teslimini üstlerine aldıkları ürünler tutarının yarısı ile buçludur.

Madde 7 — Tarım satış kooperatifleri ortakları, on sene ortaklık yapmadıkça ve yükendikleri ortaklık payının hepsini ödemedikçe ortaklıktan çıkamazlar. Bu şartlar içinde çıkanlarla bulunduğu kooperatif bölgesinden başka yere taşınarak veya o bölgede kooperatifi ilgilendiren tarım üretim işinden çekilerek bu şartları yapmadan kooperatiften ayrılanlara ortaklık payları geri verilir veya ortağı bulunduğu satış ve kredi kooperatiflerindeki borcuna karşı tutulur.

Ölen ortaklar için de bu hükümler taptanır.

Her ne şekilde olursa olsun ortaklıkları ortadan kalkanların bu kanun hükümlerinden doğacak soravları, kooperatife olan ilgilerinin kesildiği yılın sonundan başlayarak iki yıl sürer.

Madde 8 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin ortaklık payları rehin veya haczedilemeyeceği gibi başkalarına da devredilemez.

Madde 9 — Tarım satış kooperatifleri ortakları, satış kooperatifin kuruluş ergeleri arasına giren ürünlerinin hepsini her yıl kooperatife teslim yükümlüdedir. Ortaklar bu gibi tarımsal ürünlerinin ne kadar ve ne çeşit olduğunu kooperatiflerin saptayacakları vakitlerde ve şekillerde bu kooperatiflere bildirirler.

Bunu yapmayanlar veya bildiklerini doğru yazmayanlar satış kooperatiflerinin yönetim ve genel kurullarının onamile kooperatiften çıkarılırlar. Böyle çıkarılan ortakların payları için 15 inci madde hükümleri taptanır. Bu gibiler ortak oldukları tarım kredi kooperatiflerinden de çıkarılırlar.

Yukarıdaki hükümlerin yapılmaması ortağın elinde olmanın sebeplerden ileri gelmiş ise bu maddedeki hükümler taptanmaz.

Madde 10 — Tarım satış kooperatifleri ortaklarından aldıkları bütün ürünleri birliğe teslim yükümlüdedirler. Bu ürünleri birliğe vermekten çekinen veya onları birliğin yazılı iznini almadan başkalarına satan satış kooperatiflerinin yönetim kurulları hakkında 11 inci madde hükmü taptanır.

Madde 11 — Tarım satış kooperatiflerinin veya birliklerinin para ve malları, bilânço, zabıtname, rapor ve başka bütün evrak, defter ve belgeleri üzerinde suç işliyen yönetim ve kontrol kurulları başkan ve üyeleriyle işyarları ve eksperleri bu suçlarından dolayı Devlet işyarları gibi ceza görürler.

Ekonomi Bakanlığınca yaptırılacak kontrol sonucunda suçları anlaşılanların işlerine son verilebilir. Yönetim kurulu başkan ve üyeliklerinden çıkarılanların yerine genel kurulca seçim yapıncıyadek aynı ödev ve yetke ile Ekonomi Bakanlığı tarafından başkaları atanır.

Madde 12 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin bütün işleri ve kayid ve defterleri Ziraat Bankasının ve Ekonomi Bakanlığının kontrolüne bağlıdır.

Bu kontrolde güçlük gösteren kooperatif ve birliklerin yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile direktör ve işyarları Ekonomi Bakanlığının emrile vazifelerinden çıkarılır.

Madde 13 — Tarım satış kooperatifleriyle birlikleri Ekonomi Bakanlığının iznile taşısız mal alabilirler. Bu mallar ipotek edilemeyeceği gibi haciz de olunamaz.

Madde 14 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin iş ve hesap usullerini ve tutacakları defterleri Ekonomi Bakanlığı saptar. Bu defterler Ticaret Kanununun 66 ve 487 nci maddelerinde yazılı defterlerin yerine geçer.

Madde 15 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinde karşısız borçların kapatılmasına mahsus olmak üzere bir yedek akçe ayrılır.

Bu yedek akçe:

a - Bir sene içinde birliğe teslim edilen ürünlerin duru tutarından kesilecek binde üçten;

b - Kooperatiften çıkarılan veya yedinci maddede yazılı sebepler dışında kooperatiften çıkarılan ortaklık hisselerinden;

c - Yedek akçenin gelirlerinden;

ç - Hükümetçe verilecek tahsisattan toplanır.

Tarım satış kooperatifleri birliklerinin yedek akçesi:

a - Bir yıl içinde satılan ürünlerin duru tutarından kesilecek binde üçten;

b - Duru kazançtan her yıl sonunda ayrılacak % 10 dan;

c - Yedek akçenin gelirlerinden;

ç - Hükümetçe verilecek tahsisattan toplanır.

Yedek akçelerin yarısı Ekonomi Bakanlığının iznile taşısız mal satın almağa veya yapmağa sarfolunabilir.

Madde 16 — Tarım satış kooperatifleri birliklerinde yıllık işlerinden dolayı yıl sonunda çıkacak zararları karşılamak üzere ikinci bir yedek akçesi ayrılır. Bu yedek akçe birliğin bir yıl içinde sattığı ürünlerin duru tutarından kesilecek binde dört nisbetindeki paralardan toplanır.

Madde 17 — Tarım satış kooperatifleri birlikleri ana ödev olarak ortak kooperatiflerinin teslim ettikleri ürünleri değerlendirirler ve satarlar.

Şu kadar ki, aşağıda yazılı hallerde ortak olmanın ürünlerini de alıp satabilirler:

a - Ortak kooperatiflerin teslimini yükenecekleri ürünlerin hepsi veya bir kısmı teslim edilmediği veya edilemediği vakit birliğin çalıştığı piyasalarda varlığını göstermek ve yapılmış veya yapılması tecim bakımından lüzumlu olan yükenerin yerine getirilmesi ergesile;

b - Birliğin alıcıları istediği halde ortak kooperatiflerce teslim edilen ürünler arasında hiç veya yeter derecede bulunmayan kalitelerin elde edilmesi ergesile;

c - Hükümetçe görülecek lüzum üzerine koruma ergesile.

Birliğin bu satın almalarında, ortak kooperatifler aracılık ederler.

Madde 18 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin banka ve kredi işleri Ekonomi Bakanlığının direktiflerine uygun olarak Ziraat Bankasınca yapılır. Lüzum ve ihtiyaç halinde Ziraat Bankası ile yapılacak danışma üzerine bu işler Ekonomi Bakanlığının göstereceği bankalar tarafından da yapılabilir.

Madde 19 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin işleri genel kurullarınca seçilen dörder kişilik yönetim kurulları tarafından görülür. Birliğin genel direktörü doğrudan doğruya Ekonomi Bakanlığınca atanır. Genel direktör yönetim kurulunun tabii üyesi sayılır. Birlik adına imza koymağa yetkeli başka işyarlarla satış kooperatifleri direktörlerinin atanması ve işlerinden çıkarılması Ekonomi Bakanlığının kabulüne bağlıdır.

Satış kooperatiflerinin direktörleri de yönetim kurulunun tabii üyesidir.

Tarım satış kooperatifleriyle birliklerini süreli tarzda kontrol edecek olan ikişer kişilik kontrol kurulları da genel kurullarca seçilir.

Birliklerde aynı yetke ve soravlarla çalışacak bir üçüncü murakıb doğrudan doğruya Ekonomi Bakanlığınca atanır.

Madde 20 — Tarım satış kooperatifleriyle birlikleri genel kurullarının yapacakları seçimler ve verecekleri kararlar Ekonomi Bakanlığının onamı ile tamamlanır.

Şu kadar ki seçilen yönetim kurulları seçim gününden itibaren kooperatif ve birlik işlerini görmeğe yetkelidirler.

Genel kurulların kararları kooperatif ve birliklerce toplantı görüşmelerinin tutulmalarıyla birlikte üç gün içinde taahhüdü olarak postaya verilip Bakanlığa gönderilir.

Bakanlık postaya verildiği tarihten başlamak üzere en çok bir ay içinde bu kararları inceliyerek tasdik veya redde dair sonucunu kooperatif ve birliğe bildirir.

Bu müddet içinde incelenmesi bitirilmeyen kararlar tasdik edilmiş sayılır.

Madde 21 — Bu kanuna göre kurulmuş olan satış kooperatifleri ve birliklerinin:

- a - Kapital ve yedek akçeleri vergi, resim ve harçlardan;
- b - Ödünç alma ve verme işleriyle para yatırma ve başka bütün işlerinde yapılacak sened, rapor, mukavelename ve kâğıtlarla resmî dairelere verecekleri dilekçeler damga resminden;
- c - Satın alacakları taşısız mallar için ferağ harcı ile damga resminden;
- ç - Birbirinden ve ortaklarından alacakları ürem ve kumüsyonlar muamele vergisinden;
- d - Tasdik ettirecekleri her türlü kâğıd ve defterler (ücreti adil) müstesna olmak üzere noterlerce alınan harç ve resimden bağıştırlar.

Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin teslim alacakları ürünleri işlemek ve temizlemek ve bunların standartlaştırılmasını yapmak ve bundan başka ergeler için yapılacak koyaçlarla iş kurağları, teşviki sanayi kanunundaki bağışıklıklardan faydalanırlar.

Bu kurağı Devlete aid arazi üzerinde yapılmak istenirse bu yerler 1931 yılı vergi kıymetlerinin üç katı ile kooperatif ve birliklerin üstüne geçirilir.

Madde 22 — Üçüncü şahıslarla tarım satış kooperatifleri veya birlikleri arasında çıkacak uymazlıklar o kooperatifin veya birliğin yönetim merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemelerde görülerek hükme bağlanır.

Madde 23 — Tarım satış kooperatifleriyle birliklerinin ana mukavelenameleri noterlerce yirmi birinci maddesinin "D" fıkrasına göre tasdik ve ilân edilir.

Tarım satış kooperatifleriyle birlikleri Ticaret Kanununun 482, 501 ve 502 nci maddeleri hükümlerine bağlı değildirler.

Madde 24 — Tarımsal ürünler satmak ergesile bu kanun hükümlerinin başlanmasından önce kurulmuş olan kooperatiflerin bu kanun hükümlerine bağlı olabilmeleri ve ana mukavelenamelerinin 4 üncü maddede yazılı formüle göre değiştirilmesi için, altı ay içinde üsnomal olarak toplanacak genel kurullarınca bir karar alınması ve bu kararın Ekonomi Bakanlığınca onaylanması lâzımdır.

Muvakkat madde — Tarım Satış kooperatiflerinin ortaklarındaki ve birliklerin de ortak kooperatiflerdeki alacakları için Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununun muvakkat 2 nci maddesi hükmü taptandır.

Madde 25 — Bu kanunun hükümleri yayım tarihinden başlar.

Madde 26 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

27/10/1935

Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu

Kanun №: 2836

Kabul tarihi: 21/10/1935

Madde 1 — Bu kanunda yazılı hükümlerden faydalanmak üzere çiftçiler aralarında buçsuz ve zincirleme sorumlu Tarım kredi kooperatifleri kurabilirler.

Kooperatif ortaklarının ürünleri üzerinde tecim veya kumüsyonculuk yapanlar, üremle para veya mal olarak kredi verenler bu kooperatiflere giremezler.

Madde 2 — Tarım kredi kooperatiflerinin kurulacağı yerler, Türkiye Ziraat Bankasının önergesi veya ilgililerin başvurusu üzerine Ekonomi Bakanlığınca belli edilir.

Madde 3 — Bu kanunda yazılı tarım kredi kooperatiflerinin ortaklarıncı imzalanacak sosyete ana mukavelenamesinin formülü, Ziraat Bankasıncı hazırlanarak Ekonomi Bakanlığının onamasından sonra İcra Vekilleri Heyetince onaylanır. Bu formülde yazılı hükümlerin değiştirilmesi o yoldan yapılır.

Madde 4 — İkinci maddeye göre belli edilen yerlerde tarım kredi kooperatiflerinin kurulması için:

- a - En az 30 ortak bulunması;
- b - Üçüncü maddede yazılı formüle göre ana mukavelenamenin ortaklarca imzalanmış olması;
- c - Ana mukavelenamenin Türkiye Ziraat Bankasıncı onaylandıktan sonra Ekonomi Bakanlığı tarafından kabulü şarttır.

Madde 5 — Tarım kredi kooperatiflerinin kapitalleri ortaklarının yükenecekleri ortaklık paylarından toplanır,

Kooperatifin en az kapitali ile bunun kurulabilmesi için ödenmesi lüzumlu olan miktarı, ortaklık payının tutarı, bunların ödenme şekilleri ve ortakların istekleri üzerine kendileri için kararlaştıracak kredi ile denkli olmak üzere - yükenecekleri payların miktarı, kooperatifin çalışacağı alanın ekonomik durumuna göre ana mukavelename ile saptanır.

Ortağın 16 ncı maddeye göre alabileceği bu kredi arttıkça yükeneceği pay sayısı da o kadar artar. Ancak bu ortaklık paylarının tutarı bin beşyüz lirayı geçemez.

Madde 6 — Sekiz yıl ortaklık yaptıktan sonra Tarım kredi kooperatiflerinden çıkan ortaklarla bulunduğu kooperatif bölgesinden başka yere taşınmak veya o bölgede çiftçilikten vaz geçmek sebepleriyle ölüm halinde bu vakti doldurmadan çıkan ortaklara ve ölenin mirasçılara ortaklık payları, üremle birlikte geri verilir.

Sekiz yıl ortaklık yaptığı halde yükendiği ortaklık payının tamamını ödemedi veya sekiz yılı doldurmadan çıkan ortakların ortaklık paylarından ödedikleri geri verilmez. Bu paralar yedek akçeye mal edilir.

Madde 7 — Tarım kredi kooperatiflerinin ortaklık payları ortakların kooperatiften başkasına olan borçları için haczolunamaz. Bunlar kooperatife rehnedilmiş sayılır ve hiç bir surette ortaklar tarafından satılamaz.

Ortaklara verilecek kazanç ve üremeler üzerinden kooperatifin kendi alacakları için rüçhan hakkı vardır.

Madde 8 — Tarım satış kooperatifleri kanununa göre satış kooperatifleri kurulan yerlerde tarım kredi kooperatiflerinin ortakları satış kooperatiflerine de ortak olmak yükümlüdürler.

Satış kooperatifine girmiyen ortaklarla bu satış kooperatifinden çıkan veya çıkarılan ortaklar kredi kooperatifinden de çıkarılırlar.

Madde 9 — Ölen, ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortakların ayrıldıkları yıl için yapılacak bilançoya göre gerçekleşecek zararlardan soravları, bu yıl sonundan başlamak üzere, iki yıl sürer.

Madde 10 — Bir ortağın tarım kredi kooperatifinden çıkması veya çıkarılması halinde kooperatife olan borçlarının ödelliği kalkar.

Madde 11 — Tarım kredi kooperatiflerinin alacakları için köy ihtiyar kurullarınca veya noterlerce imzası tasdik edilmiş olan senedler, icra ve iflâs kanununun 38 inci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir ve ödellerinde protestoya tâbi değildir.

Madde 12 — Tarım kredi kooperatifleri ortaklarının bütün ürünleriyle, hayvanları ve tarımsal üretim yaraçları üzerinden bu kooperatiflerin saltık rehin hakları vardır. Bunlar üçüncü şahıslar tarafından haczedilemez.

Tarım satış kooperatifleri olan yerlerde bu kooperatiflerin elinde bulunan artakların ürünleri üçüncü şahısların alacağı için icra dairelerince doğrudan doğruya haczedilemez. Ancak tarım kredi kooperatifinin alacağından artacak para ile ortağa olduğu gibi verilecek veya elinde bırakılacak ürünler haczolunabilir.

Tarım kredi kooperatifleri, bütün ortaklarının adlarının listesini, buldukları yerin icra dairesine bildirirler.

Madde 13 — Tarım satış kooperatifi bölgesinde bulunan kredi kooperatiflerinin ortakları, satış kooperatifin kurulmasının esası olan satacağı bütün ürünlerini, bu satış kooperatifine teslim yükümlüdürler.

Bu ürünler dışında kalan ürünlerini borçlu ortaklar ortak oldukları kredi kooperatiflerinin yazılı iznini almadan satamazlar.

Tarım kredi kooperatiflerinin bölgesinde satış kooperatifi yoksa borçlu ortaklar kredi kooperatifinin yazılı iznini almadıkça ürünlerini satamazlar.

Yukarıki fıkralar hükmüne aykırı harekette bulunanlar kredi ve satış kooperatiflerinden yazılacak bitik üzerine sulh mahkemelerince bir aydan bir seneye kadar hapis cezasile cezalandırılırlar.

Madde 14 — Kooperatife olan borçlarını gününde ödemiye ve kendilerile kefillerinin haczolunabilecek taşıtli malları bulunmayan ortakların taşıtısız mallarına başvurulur. Kooperatif bu taşıtısız malları satılabileceği gibi satırmayıp kendine ipotek yapılmasını da isteyebilir.

Borçlunun satılan malı borca yetmezse veya ipotek edilen taşıtısız mal borcu karşılamazsa kefilin taşıtısız malına da aynı muamele yapılabilir.

Borç için satılan taşıtısız malları kooperatif kendi üzerine alabilir. Şu kadar ki iki yıl içinde böylece üzerine geçen mal başkasına satamaz ve bu vakit içinde kooperatifin alacağı ile ürem ve masrafları ödenirse o taşıtısız mal sahibine geri verilir.

Madde 15 — Tarım kredi kooperatiflerinin para ve malları ve bilânço, zabıtname, rapor ve başkaca bütün evrak, defterler ve belgeleri üzerinde suç işliyen yönetim ve kontrol kurulları başkan ve üyeleri ile işyarları ve eksperleri bu suçlardan dolayı Devlet memurları gibi ceza görürler.

Ekonomi Bakanlığı veya Ziraat Bankasınca yapılacak inceleme sonucunda suçlu oldukları anlaşılan yönetim kurulu üyeleri ve murakıbleri ve işyarları bakanlık veya bankaca işten çıkarılabilirler.

Bunların yerine yenileri seçilip işe başlayıncıya kadar kooperatif genel kurumu adına Ekonomi Bakanlığı veya Ziraat Bankası, ortaklardan üç kişilik süreksiz bir yönetim kurulu seçerşk işleri buna gördürürler.

Madde 16 — Tarım kredi kooperatiflerinin yapacakları ödünç para verme işleri ancak ortakların işçi akd, tohumluk, fidan, fidelik, gübre ve tarımsal gereç ve yaraçlar ve çift hayvanları satın almak gibi üretim masrafları ile tarım ihtiyaçları karşılamak içindir.

Ödünç vermenin tarzı, ortakların üretim kapasitesi göz önünde bulundurularak ana mukavelename ile belli edilmekle

beraber verilecek bu ödünç paraların üretim işlerinde kullanılmasına yönetim kurulları özel bir önem verecekler ve bunu kontrol edeceklerdir.

Tarım kredi kooperatiflerinin ortaklarına yapacağı ödünç para vermenin ucu Ekonomi Bakanlığının onamile Ziraat Bankasınca saptanır.

Bir tarım kredi kooperatifinin iş bölgesinde o kooperatife ortak olmayan üretmenlere, Ziraat Bankasınca, kooperatifin ergesi içinde olan işler için yalnız maddiğ karşılık alarak ödünç para verilebilir.

Madde 17 — Tarım kredi kooperatiflerince ortaklarına verilecek ödünç paranın üremi ve kumüsyonu, Ziraat Bankasının kooperatiflerden başkasına yaptığı tarım ödünç işlerindeki ürem ve kumüsyonu geçemez.

Tarım kredi kooperatifleri 2279 numaralı kanunda yazılı senelik beyannameleri vermek yükümlünde değildirlir.

Madde 18 — Bu kanuna göre kurulacak Tarım kredi kooperatifleri ancak Ziraat Bankasından ödünç para alırlar.

Madde 19 — Tarım kredi kooperatiflerinin 300 liradan çok paraları, Ziraat bankasının merkez, şube veya sandıklarına yatırılır.

Madde 20 — Kuraklık, dolu, sel hayvan ve bitkilerde baş göstererek bulaşık hastalıklar gibi afetlerle fiat düşkünlüğü gibi ekonomik sebebler ve yangın dolayısıyla Tarım kredi kooperatiflerinin gününde alınamıyan alacakları Ziraat Bankasının onamile kooperatif yönetim kurulunca her ortağın durumu ayrı ayrı incelenerek tümü veya birazı sonratılır.

Madde 21 — Gününde ödenmeyipte sonratılmıyan borçlardan geçmiş günler için alınacak ürem, ödünç vermede alınan ürem haddi iki artırılarak alınır.

Madde 22 — Bu kanuna göre kurulan kredi kooperatifleri:

- a - Kazanç ve Muamele vergilerinden;
- b - Kapital ve yedek akçelerile taşıtısız malları bütün vergi, resim ve harçtan;
- c - Ödünç verme ve alma ve ödeme ve alım ve başka bütün işler için yapılacak sened ve belgelerle resmî dairelere verecekleri dilekçeler damga resminden muaftr.

Kooperatiflerce noterlere tasdik ettirecek belgelerden yalnız (ücreti adil) alınıp harç alınmaz.

Madde 23 — Bu kanuna göre kurulacak tarım kredi kooperatiflerle 1470 sayılı kanuna uyarak kurulmuş olan kredi kooperatifleri, alacaklı ve borçlu durumları ne olursa olsun, Ziraat Bankasının kontrolü altına konulmuştur.

Tarım kredi kooperatiflerinin tutacakları kayıdler, defterler ve ana mukavelenamenin tatbik usulünü ve bundan başka bütün işlerin yürütülme tarzını gösteren talimatnameler Ziraat Bankasınca hazırlanır ve Ekonomi Bakanlığınca onaylanır. Yukarıki bölekte yazılı defterler Ticaret Kanununun 66 ve 487 nci maddelerinde gösterilen defterlerin yerine geçer.

Madde 24 — Bu kanunla ana mukavelename hükümlerine aykırı harekette bulunan Tarım kredi kooperatiflerinin işlerine Ziraat Bankası el koymağa ve lüzumunda Ekonomi Bakanlığının onamı ile feshederek tasfiye etmeğe yetgelidir.

Ziraat Bankasının yazılı isteği üzerine kooperatifin bulunduğu yerin en büyük mülkiye memuru, bankanın el koyma işlerinin yapılmasını sağlar.

Madde 25 — Tarım kredi kooperatiflerinin genel heyetlerle yönetim kurullarının ve murakıblerinin ödev ve yetge, kazancın dağıtılması tarzı ve kontrol, birleşme ve tasfiye gibi işleri hakkındaki hükümler ana mukavelenamelerde gösterilir.

Genel heyetin kararları Ziraat Bankasınca onaylanmadıkça tatbik olunamaz.

Seçimleri Ziraat Bankasınca onaylanmıyan yönetim kurulu üyeleriyle murakıblerin yerlerine genel heyet başkalarını seçer.

Kooperatif direktörlerle imzaya yetgeli işyarların tayini veya işten çıkarılması Ziraat Bankasınınca kabul edilmedikçe hükümsüzdür.

Madde 26 — Her tarım kredi kooperatifi alınması imkânsız olan alacaklarının kapatılması için bir yedek akçe ayırmağa yükümlüdür. Yedek akçeden bir açığın kapatılabilmesi genel heyetın kararına bağlıdır.

Zarar yılından sonra gelen ilk yılın kazancından, önce, açığın kapatılmasına özgünelenecek kadar para ayrılarak kalanı yedek akçesi hesabına geçirilir.

Yedek akçe:

- a - Ortağa ödünç verilen paralardan kesilecek % 1 lerden;
- b - Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların ortaklık paylarıyla bunların üremlerinden;
- c - Kredi kooperatifleri adına yapılacak bağışlamalardan;
- ç - Hükümetçe verilecek paralardan;
- d - Her sene duru kazancın % 50 sinden aşağı olmamak üzere ayrılan paralardan;
- e - Yedek akçelerin gelirlerinden;
- f - Yukarıda yazılanlardan başka gelirlerden toplanır.

Yedek akçe Ziraat Bankasınınca üremlendirilir.

Yedek akçesi 1000 liradan fazla olan tarım kredi kooperatifleri Ziraat Bankasının onamıyla bu paranın en çok % 50 sile yazıhane veya depo ve işletme için yerler yaptırabilir veya satın alabilirler.

Fesih veya tasfiye olunan Tarım kredi kooperatiflerinin yedek akçeleri ortaklara dağıtılamaz. Böyle hallerde başkalarına borcu olmıyan ve karşılıksız alacakları bulunmıyan Tarım kredi kooperatiflerinin yedek akçeleri bölge birliğine, yoksa o bölgedeki kredi kooperatiflerine yedek akçe olarak verilir.

Madde 27 — Ekonomi Bakanlığı kooperatiflerin kontrolü ile idareleri, ödünç para verme ve ödünç alma işlerinde güdülecek ana hatları belli ederek Ziraat Bankasına bildirir.

Ziraat Bankasının tarım kredi kooperatiflerine açacakları kredilerle ürem hadleri, Ekonomi Bakanlığile Ziraat Bankası tarafından birlikte belli edilir.

Madde 28 — Tarım kredi kooperatiflerinin esas mukavelelenmeleri köylerde ihtiyar kurullarınca, şehir ve kasabalarda noterler katında imza olunur. Ana mukavelelenmeler noterlerce teşsil ve ilân olunur.

Tarım kredi kooperatifleri Ticaret Kanununun 482, 501 ve 502 nci maddeleri hükümlerine bağlı değildir.

Madde 29 — Tarım kredi kooperatiflerinin çalıştığı ekonomik bölgelerde, Ekonomi Bakanlığı lüzum görürse, bu kooperatifler arasında bölge bankası işini de görebilecek Tarım kredi kooperatifleri bölge birlikleri kurulabilir.

Bölge birliğinin kapitali, ortaklık paylarının tutarı ve ne kadar olacağı ve ödeme şekilleriyle bu birliğin işe başlayabilmesi için ödenecek en az kapitali üçüncü maddede yazılı olduğu gibi bir ana mukaveleleme ile gösterilir.

Bölge birliklerinin yönetim ve kontrol kurulları ve direktörlerinin seçilmesi işi ile genel heyetlerinin kurulması ve ödev ve yetkeleri, ortak kooperatiflerle olan durum ve ilgileri Tarım Satış Kooperatifleri Kanununda satış kooperatifleri birlikleri hakkındaki hükümlere bağlıdır.

Bölge birlikleri kredi kooperatiflerle Ziraat Bankası arasında aracı bir organdır.

Ortak kredi kooperatiflerinin Ziraat Bankasına karşı olan yükümleri bölge birliğine geçer ve Ziraat Bankası yalnız bölge birliğile iş yapar.

Bölge birlikleri bu kanunda yazılı her türlü vergi, resim, harç ve bunlar gibi Devlete karşı olan yükümlerin bağışıklarından faydalanır.

Madde 30 — 1470 sayılı ziraî kredi kooperatifleri kanununun 22 nci maddesile kaldırılan itibari ziraî birlikleri hakkındaki 21/4/1340 tarihli kanuna göre çiftçilerden toplanmış ve bu gün Ziraat Bankasında veya başka banka ve kurum veya

şahıstar elinde bulunan paralardan hakikî şahıstar adına yatırılmış olanlar geri verilir.

Üzüm, incir ve fındık gibi öşrü piyasa yerlerinde veya gümrüklerde alınmış olan ürünlerin taşın masraflarından biriken paralar, şahıstar adına yazılı da olsa o ürünler için kurulacak tarım satış kooperatifleri birliklerine yedek akçe olarak verilir.

Bunlardan başka itibari ziraî birlikleri kanununa göre her hangi bir şekilde toplanmış olupta hakikî şahıstar adına yazılı olmıyan paralar o bölgede bu kanunla kurulan tarım kredi kooperatiflerine yedek akçe olarak verilir.

Tarım kredi kooperatifi henüz kurulmamış yerlerde, bu paralar, orada kooperatif kuruluncıya kadar Ekonomi Bakanlıği emrine Ziraat Bankasına yatırılır.

Madde 31 — (Ziraî kredi kooperatifleri) için 5/6/1929 tarih ve 1470 sayılı kanun kaldırılmıştır.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE

1) 1470 sayılı kanun hükümlerine göre kurulmuş bulunan buçsuz veya buçlu soravlı (Ziraî kredi kooperatifleri) ayrıca kurulmak usullerine uyulmağa lüzum kalmadan bu kanuna göre kurulmuş sayılır. Şu kadar ki, bu kanunun hükmünün yürümeğe başlamasından en çok altı ay içinde bütün işlerini bu kanun hükümlerine uyduracaklardır. Bu halde kooperatif ortaklarının ortaklık payları ve taksitleri bu kanuna göre saptanır ve alınır.

Bu bölgede yazılı hükümlere göre durumlarını uydurmıyan kooperatiflerin Ziraat Bankasına olan borçları muaccel olur ve bunlar hemen tasfiye edilir.

2) 1470 sayılı kanuna göre kurulmuş olan kooperatiflerden işlerini bu kanunun hükümlerine göre uyduranların ortakları yetiştirdikleri ürünleri satmak üzere buldukları bölgelerde kurulacak satış kooperatiflerine en çok üç ay içinde girmek yükümlündedirler.

Bu zaman içinde satış kooperatifine girmiyen ortaklar buldukları tarım kredi kooperatiflerinden de çıkarılırlar. Bu gibilerin kapitalleri veya yatırmış oldukları paralar borçlarıyla karşılaştırılır, alacakları çıkarsa kendilerine ödenir. Borçlu kalırlarsa borçlar günü gelince alınır.

3) Bu kanun hükümlerine uygun ziraî kredi kooperatiflerinde birinci maddede yazılı şartların dışında kalan ortaklar varsa bunlar ortaklıktan çıkarılır ve alacak ve başka hakları varsa yukarıki iki sayılı bölgede yazılı hüküm taptanır.

4) Tarım kredi kooperatiflerinin bölgesinde olup Ticaret Kanununa göre kurulmuş bulunan kredi sosyeteleri bu kanuna uymak isterlerse tarım kredi kooperatifleriyle birleşebilirler.

5 - 1470 Sayılı kanunla kurulmuş olupta bu kanunun hükümlerine uyan tarım kredi kooperatiflerinin 1934 yılı bilançolarına göre ortaklardan alacaklarıyla bu kooperatiflerin Ziraat Bankasına olan borçları ciranta ve aval gibi ilgililerin soravları sürmek şartile beş yıl müddetle ve eşit bölümlerle ödenmek üzere sonratılır.

Bu kanunda yazılı özürler dışında bu bölümleri ödeline vermıyen borçluların geri kalan borçlarının tümü birden alınır.

İkinci Muvakkat Madde — Tarım kredi kooperatiflerinin ortaklarında olan her türlü alacaklarının alınması işlerinde bu kanunun hükmü yürüdüğü günden başlayarak en çok beş yıl sürmek ve hapis hükmü müstesna olmak şartile tahsili emval kanunu tatbik olunur. Alacaklar için tarım kredi kooperatiflerle bu kanundaki usullere göre istemek hakkı olan Ziraat Bankasının baş vurmaları, tahsil komisyonlarınca üç gün içinde bir karara bağlanır.

Madde 32 — Bu kanun yayım tarihinden muteberdir.

Madde 33 — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

27/10/1935

